

#40

červen 2022

JOURNAL

časopis Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

STUDENTKA
KATEŘINA MAZANCOVÁ

1 Aktuality

TÉMA

2

Největší výzvy českého předsednictví
v Radě EU

4 Univerzita otevřela zrekonstruovanou kolej K4

5 Nároky učitelů na další vzdělávání jsou vysoké

8

ROZHOVOR

Filosofie není nepraktická věc

13 S gumičkami do vlasů vyhrály Invest Day

16 Přejmenovaná fakulta se třemi novými pracovišti

18 Nový a unikátní Joint degree program

20 Chov ryb propojili s produkcí okřehku

ABSOLVENT

22

Píšu jen to, co mě baví

27

NA CESTÁCH

Záchranáři jeli na pomoc ukrajinským uprchlíkům

Vydavatel:

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Branišovská 31a, 370 05, České Budějovice

Šéfredaktor: Miroslav Vlasák

Spolupracovali: Mgr. Alena Binterová, Mgr. Miroslav Boček

Fotograf: Jan Sommer

Grafické práce a sazba: Pavel Jaloševský

Jazyková korektura: Lenka Krejčová

Témata, připomínky a náměty můžete zasílat
na mvlasak@jcu.cz

JOURNAL je pětikrát ročně distribuován zdarma
na Jihočeské univerzitě, jejích fakultách a dalších
vybraných místech.

Náklad 3 000 ks. Tisk: Protisk, s.r.o.

Místo vydání: České Budějovice.

Registrace MK ČR E 21448, ISSN 2336-2170.

1

DALŠÍ CYKLISTICKÁ VÝZVA!

Jihočeská univerzita se letos v červnu podruhé účastní mezinárodní cyklistické soutěže pro univerzity z celého světa Academic Bicycle Challenge. Vaše naježděné kilometry od začátku do konce června se tak znovu započítají a podpoří celkový výsledek univerzity. Kromě upevnění zdraví a ochrany životního prostředí letos navíc jezdíme pro dobrou věc – za každý ujetý kilometr bude jedna koruna věnována na dobročinné účely, konkrétně na pomoc

lidem s autismem. Čím více kilometrů, tím více radosti pro všechny! Pravidla soutěže najdete na webu JU.

2

AKADEMICKÉ HRY POPRVÉ U NÁS

V polovině června se do Českých Budějovic sjedou sportovkyně a sportovci z českých vysokých a vyšších odborných škol, aby zde změřili síly ve sportovních disciplínách v rámci jubilejního dvacátého ročníku Českých akademických her, největší studentské sportovní akce v ČR. Poprvé

v historii se hostitelem a spolupořadatelem této akce stala naše univerzita. Více než 1 500 studentů se v jihočeské metropoli utká ve dnech 15. - 22. června o titul Akademický mistr/mistryně v celkem 20 sportech, z čehož je 13 sportů individuálních a 7 kolektivních.

3

DVOJÍ DIPLOM PRO GERMANISTIKU

Na Filozofické fakultě JU a Univerzitě Pasov finišují přípravy společného bakalářského studijního programu dvojího diplomu pro germanistiku. Studenti po absolvování předepsané skladby předmětů na obou partnerských univerzitách

získají diplom z obou univerzit a také výraznou konkurenční výhodu na trhu práce. Oba programy mají shodnou základní část v jazykovědě, literární vědě a kulturologii. Českým studentům bude v Pasově nabídnuta mediální věda či textová a kulturní sémiotika, němečtí studenti budou u nás zdokonalovat svou „areálovou“ kompetenci.

4

MEZIREGIONÁLNÍ UNIVERZITNÍ RADA

Devět českých vysokých škol, mezi nimi i JU, založilo Meziregionální univerzitní radu (MUR). Na svém prvním zasedání v Luhačovicích rada ustanovila svého předsedu. Stal se jím rektor Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Vladimír Sedlařík. MUR si klade za cíl posilovat role vysokých škol v regionech, intenzivněji spolupracovat na rozvoji konkurenceschopnosti krajů a municipalit, upevňovat význam vzdělání a společenské

odpovědnosti v regionech, a také lépe prosazovat principy transparentního a spravedlivého hodnocení vysokých škol v kontextu jejich financování.

NEJVĚTŠÍ VÝZVY ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ V RADĚ EU

Česká republika se ve druhé polovině letošního roku ujme již podruhé předsednictví v Radě EU. Jaké úkoly před ní stojí a je na ně připravená? Co vlastně samotné předsednictví v Radě EU znamená? Na otázky odpovídal Ivo Petrů z Ústavu romanistiky Filozofické fakulty JU, který se dlouhodobě zabývá evropským právem.

Jaká je funkce Rady EU a co obnáší její předsednictví?

Rada EU je „Rada ministrů“, tedy setkání ministrů členských států, kteří rozhodují o přijetí návrhů evropských předpisů v dané oblasti, přesněji spolurozhodují s Evropským parlamentem. Společně de facto fungují obdobně jako dvoukomorový parlament, třeba ten náš. Rada EU je tedy hlavní legislativní orgán, kde se prosazují zájmy členských států. A předsednictví v Radě EU je především o kooperaci členských států prostřednictvím jednotlivých resortů, které koordinuje příslušný ústřední orgán před-sedajícího státu, u nás Úřad vlády v Praze a Stálé zastoupení ČR v Bruselu.

Mnoho lidí stále nemá jasno ve funkci jednotlivých evropských institucí a orgánů, například Rady EU a Evropské komise. Můžete ji stručně vysvětlit?

Radu EU jakožto setkání na ministerské úrovni nelze zaměňovat s Evropskou radou, což je „summit“, tedy setkání hlav států, kde za ČR vystupuje premiér. Evropská rada určuje obecné priority evropské integrace, na legislativním procesu se ale nepodílí. Stejně tak Radu EU nesmíme zaměňovat s Radou Evropy, což vůbec není orgán EU, ale samostatná mezinárodní organizace starší než EU (1949) a větší než EU – zahrnuje 47 členských států respektive nyní po vyloučení Ruska už jen 46. Evropská komise je pak orgán zastupující zájmy EU jako celku, nikoli zájmy

členských států, a technicky jde především o orgán exekutivní. Jedná se jakoby o „vládu“ EU, kde komisaři fungují v podstatě jako resortní ministři a společně s členskými státy provádějí jednotlivé politiky dle legislativy schválené právě Radou EU a Evropským parlamentem.

Co přesně znamená z hlediska předsednictví takzvaná „trojka“ – v našem případě Francie, Česká republika a Švédsko? V čem je její význam a jak spolu kooperuje?

Šest měsíců není dostatečně dlouhá doba na realizaci stanovených cílů, proto fungují vždy tři předsednické země po dobu 18 měsíců na základě společného, předem schvalovaného programu. Ten navíc vychází z dlouhodobé Strategické agendy EU, je koordinován s Evropskou komisí jako hlavním tvůrcem návrhů evropských předpisů a stejně jako agenda je schvalován všemi členskými státy. Jinak řečeno, vlastní program předsednické země na jejich šest měsíců je zasazen do širších rámců, které v jednotlivostech rozvíjí společné, předem schválené priority. V praxi pak jde o užší kooperaci tří předsednických zemí, v našem případě se jedná o intenzivnější spolupráci mezi jednotlivými pracovníky ministerstev a Stálých zastoupení Francie, ČR a Švédska.

Jaké jsou priority českého předsednictví? Předpokládám, že jednou z priorit by měl

být jednotný trh a energetika, uznání jaderné energie jako čistého zdroje.

V tuto chvíli je těžké odpovědět, protože oficiálně ještě nejsou priority oznámeny, stejně jako slogan či logo. Vše budeme oficiálně znát v polovině června. Neoficiálně se však tyto otázky samozřejmě řeší dlouho dopředu, diskutují se východiska pro stanovení priorit celkových i sektorových jako zmíněná energetika. Bližší informace je možné vyhledat například na webu euroskep.cz.

Co přesně předsednictví znamená pro premiéra a jednotlivé ministry? Je asi dobré zmínit, že premiér za EU nevyjednává, to dělají předsedové Evropské rady.

Pro ministry to znamená hlavně to, že formálně předsedají během půl roku jednotlivým setkáním v rámci Rady EU (Rady ministrů), premiér pak spolupředsedá se stálým předsedou Charlesem Michellem setkání Evropské rady. To je ale jen vrchol ledovce, podstatné je, že čeští zástupci, tj. úředníci jednotlivých ministerstev, řídí těch půl roku všechny pracovní skupiny, kterých je cca 350, organizují společně se Stálým zastoupením veškeré meetingy odehrávající se v Bruselu i v předsednické zemi prezenčně i on-line. To znamená, že posílají pozvánky s programem a řídí samotné schůze, tedy představují program, dávají slovo, pořizují a rozesílají zápis, a tak dále. Budeme tedy předsedat i setkáním s 3. nečlenskými státy, třeba plánovanému medializovanému summitu s Ukrajinou, kam má být pozván prezident Zelenskyj.

Česká republika přebírá předsednictví v zatím možná nejtěžší době – ruská agrese na Ukrajině, uprchlická vlna, sankce, ústup od ruských surovin, rostoucí ceny, inflace, zadlužování. To jsou obrovské úkoly, jsme na ně připraveni? Co bude podle vás největší výzvou půlročního českého předsednictví?

Je možné, že největší výzvy zatím ani neznáme, protože vývoj v Evropě i ve světě je ve všech oblastech, ať už bezpečnostní, sanitární nebo klimatické, nepředvídatelný a může se stát cokoli. Podobně jako v roce 2009, kdy naše první předsednictví zasáhly hned na začátku v lednu dvě nečekané krize – horká válka v Gaze a, jak příznačné, ruskou-ukrajinská plynová válka.

Z aktuálně známých výzev bude tou největší bezesporu společná účinná reakce na ruskou agresi na Ukrajině a řešení s ní spojených důsledků ve všech oblastech, ideálně koordinovanou vojenskou pomocí počínaje, energetickou a ekonomickou krizí konče.

Znamená předsednictví možnost prosazovat národní zájmy, nebo je to spíše o hledání kompromisů a společných zájmů sedmadvacítiky?

Jak už jsme zmínili v otázce o „triu“, předsednictví je zasazeno do mnohem širšího rámce a není primárně určeno k prosazování národních zájmů, ale naopak má usilovat o koordinaci postojů členských států k různým řešeným otázkám. U společných zájmů, na nichž se všichni shodnou, typu digitalizace a inovace, není moc co řešit. Předsednictví má za úkol právě hledat společné jmenovatele u věcí, které nás rozdělují, typu energetické politiky a střetu o jádro či o principy právního státu, což třeba vidíme u zemí, jako je Maďarsko nebo Polsko. Prakticky se to projevuje v přípravě legislativních textů. Jako jedno z měřítek úspěšnosti předsednictví chápeme i to, na přípravě kolika textů se státy během předsednictví shodnou. Národní zájmy se ovšem promítají do priorit předsednictví. Každá předsednická země do nich vkládá svoji vizi EU a na jejich základě pak prosazuje dílčí cíle v jednotlivých oblastech.

Text: Miroslav Vlasák

UNIVERZITA OTEVŘELA ZREKONSTRUOVANOU KOLEJ

Generální rekonstrukce budovy koleje K4 v kampusu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, která probíhala od listopadu 2020, je hotová a v úterý 31. května byla slavnostně otevřena.

Po rekonstrukci koleje K1, která byla ukončena v roce 2018, přistoupilo vedení Jihočeské univerzity k rekonstrukci koleje K4, a to přesto, že tato budova byla ze zbývajících kolejí v kampusu JU nejmladší (výstavba dokončena v roce 1994). Důvodem byla její největší ubytovací kapacita ze všech zbývajících nezrekonstruovaných kolejí Jihočeské univerzity a také její vyhovující dispoziční uspořádání pokojů a sociálních zařízení, které nejvíce odpovídalo vyššímu standardu ubytování a nevyžadovalo kompletní přebudování vnitřního uspořádání jako u koleje K2 a K3.

Pokoje na koleji K4 mají buňkové uspořádání s vlastní toaletou, sprchou a ledničkou. Většina buněk je složena ze dvou dvoulůžkových pokojů se společným zázemím. V devátém a desátém patře se pak nacházejí celkem 4 buňky po dvou jednolůžkových pokojích a dokonce celkem 8 samostatných jednolůžkových pokojů s vlastní toaletou, sprchou a lednicí. Na každém patře se pak nachází společná kuchyň a na každém lichém patře jsou prádelny s osazenými

pračkami. Všechny pokoje navíc získaly nový nábytek. Celková kapacita koleje K4 je 384 lůžek. Zároveň s tím se v přízemí budovy nachází kanceláře a skladovací prostory Kolej i a menz JU.

Studenti Jihočeské univerzity mohou vybírat ze dvou možností ubytování. První zahrnuje pokoje/buňku s vlastním sociálním zařízením na kolejích K1, K4 a K5, levnější pak jsou koleje K2 a K3 se společným sociálním zařízením.

Celkové náklady na rekonstrukci K4 včetně vybavení se vyšplhaly na 114,5 milionu Kč, z čehož 62 milionů pokryla dotace a zbylých 52,5 milionu bylo hrazeno z vlastních zdrojů univerzity. Náklady na stavbu samotnou byly 101,7 milionu Kč.

Nyní by měla přijít na řadu generální rekonstrukce auly Jihočeské univerzity, tzv. „Bobíku“. Ta je již připravena k předání stavební firmě, která by během několika týdnů měla začít se stavebními úpravami. ●

Text: Štěpán Kuděj

Foto: archiv JU

NÁROKY UČITELŮ NA DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ JSOU VYSOKÉ

Každoročně projde programy a kurzy celoživotního vzdělávání na Pedagogické fakultě JU kolem tisícovky účastníků. Často na fakultu míří zájemci z neučitelských oborů, kteří si chtějí doplnit pedagogické vzdělání a vyučovat na základní nebo střední škole. Fakulta momentálně nabízí 27 programů rozšiřujících učitelskou kvalifikaci a také desítky kratších kurzů určených pro pedagogy, kteří již působí ve školské praxi.

Pedagogická fakulta JU se dlouhodobě zaměřuje na poskytování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) pro učitele i odborníky z praxe v Jihočeském kraji. „Klademe přitom důraz na vysokou kvalitu výuky a lektorů, systémový přístup a v neposlední řadě na úzké propojování studia s praxí,“ zmiňuje děkanka fakulty Helena Koldová. A právě širší propo-

jení s praxí je jedním z hlavních cílů reformy přípravy učitelů. Objem povinných praxí v rámci nové akreditace doplňujícího pedagogického studia výrazně narostl.

PRAXE NAROSTLY PĚTINÁSOBNĚ

Jednou ze stěžejních oblastí celoživotního vzdělávání je příprava odborníků z praxe, kteří si chtějí doplnit pedagogické vzdělání

Vedoucí Centra dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků PF JU Lenka Miková Havelková

a učit. Takzvané doplňující pedagogické studium (DPS) je zaměřeno na vysokoškolsky vzdělané zájemce neučitelských oborů, kteří absolvovali alespoň magisterské studium a splňují tak zákonem dané kritérium pro doplňkové pedagogické vzdělávání. Ti absolvují v rámci tří semestrů 250 hodin výuky a praxe. Absolventi tohoto programu získávají kvalifikaci pro učitelství všeobecně vzdělávacích nebo odborných předmětů na druhém stupni základních škol a na středních školách. „Výběr předmětu by měl být samozřejmě vázán k původně získanému odbornému vzdělání. Například vystudovaný ekonom by mohl vyučovat matematiku a tak podobně. Je také třeba zmínit, že fakulta zájemci o studium předá v průběhu studia potřebné odborné znalosti, ale nezaručí mu, že vybraný předmět bude skutečně učit. To je čistě na rozhodnutí ředitele školy,“ vysvětluje Lenka Miková Havelková, vedoucí Centra dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků PF JU.

Účastníci programu DPS projdou sedmdesátí hodinami pedagogicko-psychologického základu, následuje didaktický blok, takzvané „didaktické kolečko“, ve kterém se účastníci seznámí s didaktikou nejen zvoleného oboru, který by chtěli učit, ale i ostatních. Pak už následuje specializace na zvolený obor a povinná praxe. Závěrečnou praxi budoucí učitelé vykonávají ve škole, kterou si sami vyberou. Zatímco dříve absolventi tohoto programu absolvovali pouze 20 hodin praxe, v rámci současného standardu je u nově akreditovaného programu objem praxe 100 hodin!

Další velmi důležitou oblastí programů a kurzů celoživotního vzdělávání je Učitelství pro mateřské školy, a zejména pak Učitelství pro 1. stupeň základní školy. „Je to především z toho důvodu, že zde evidujeme velký nedostatek kvalifikovaných učitelů,“ upřesňuje Helena Koldová. V neposlední řadě zajišťuje fakulta takové programy celoživotního

vzdělávání, v nichž si učitelé rozšiřují svou stávající aprobaci o další aprobační předmět, například o anglický jazyk, český jazyk, fyziku, informatiku, matematiku a další, případně si zvyšují způsobilost vykonávat svou pedagogickou činnost nejen na základní škole, ale i na střední.

Dlouhodobé programy jsou velmi podobné běžnému studiu na vysoké škole, včetně získávání zápočtů a skládání zkoušek. Jedná se o prezenční studium, které se však kvůli pracovnímu vytížení účastníků realizuje převážně v pátek nebo v sobotu. „Sobotní program je velmi intenzivní, prakticky od rána do večera. Je obdivuhodné, že to lidé při práci a často i s rodinou zvládají, studium je poměrně náročné,“ říká Lenka Miková Havelková. Však také účastníci musejí průměrně za tři semestry splnit to, na co má běžný student pět let.

Pro úplnost dodejme, že programů se neúčastní pouze budoucí učitelé jednotlivých oborů, ale také ředitelé škol, kteří mají tuto povinnost rovněž danou zákonem, dále výchovní poradci, metodici prevence sociálně patologických jevů nebo asistenti pedagogů.

NÁROKY ÚČASTNÍKŮ JSOU VYSOKÉ

Profil zájemce o DVPP se v poslední době poměrně výrazně změnil. Zatímco dříve měli studium učitelé spíše „nařízeno“, dnes jdou studovat z vlastní iniciativy – obor je zajímavý, chtějí zlepšit své profesní uplatnění, ale třeba i změnit od základu svůj profesní život. Samozřejmě se také projevilo lepší finanční ohodnocení učitelů a tomu předcházející „mediální masáž“. „Nároky na výuku ze strany účastníků programů celoživotního vzdělávání jsou proto velmi vysoké – chtějí dostat konkrétní poznatky, návody a zkušenosti ‚jak učit‘. Nezřídka se jedná o právníky nebo ekonomy. V případě nespokojenosti s poskytovanou výukou se účastníci programů už dnes rychle a velmi hlasitě ozvou,“ doplňuje Lenka Miková Havelková.

Děkanka fakulty Helena Koldová, stejně jako ostatní děkani pedagogických fakult v České republice, zastává názor, že aktuální otázka doplňování pedagogického vzdělání pro absolventy oborového studia, kteří chtějí získat kvalifikaci učitele, by mělo zůstat výhradně v gesci vysokých škol – fakult připravujících učitele. Vzhledem k tomu, že jde o společensky závažnou regulovanou profesi, pedagogické fakulty musí při realizaci programů procházet náročnou akreditací a dostát tak vysokým požadavkům na personální zabezpečení. „Chceme zachovat kvalitu, proto stojíme o to, aby vzdělávání bylo zajišťováno pouze institucí, která prošla přísnou akreditací. Stojíme si za tím, že od nás odejde opravdu kvalifikovaný učitel,“ doplňuje děkanka.

Fakultě navíc, na rozdíl od soukromých subjektů, nejde pouze o ekonomický profit, ale zohledňuje také společenskou odpovědnost - proto neváhá otevřít i programy, které se z ekonomického hlediska nevyplácí. „Přihlásí se třeba jen dva budoucí učitelé fyziky, ale my přesto program otevřeme, i za cenu vytvoření individuálního plánu. Právě z důvodu, že fyzikářů je na českých školách nedostatek,“ upřesňuje Miková Havelková.

KURZY ŠITÉ NA MÍRU

Kromě semestrálních programů fakulta nabízí v rámci DVPP také krátké neboli šablonové kurzy. Ty jsou naopak určeny výhradně učitelům. Jedná se o osmi až čtyřicetihodinové kurzy, zaměřené zejména na informatické dovednosti, ale také třeba na čtenářskou gramotnost nebo osobnostně sociální rozvoj. Fakulta je schopna „ušít“ kurz zájemcům na míru, často se na ni přímo obracejí ředitelé škol. Kurzy jsou primárně zajištěny interními lektory, a pokud je fakulta pro některou oblast nemá, spolupracuje s externisty. Pedagogická fakulta dále zajišťuje zájmové kurzy pro zaměstnance a veřejnost, například kurzy jógy. Také reaguje na aktuální

dění, takže v předešlých týdnech rozběhla kurzy ukrajinštiny pro pedagogy a také adaptační kurzy češtiny pro děti cizinců. Do oblasti celoživotního vzdělávání patří také dětská univerzita. Tu sice koronavirová pandemie zcela utlumila, předtím však tři roky úspěšně fungovala. „Zpočátku děti učili pouze naši pedagogové, postupně se do výuky zapojili i studenti. Rádi bychom dětskou univerzitu v novém semestru znovu obnovili. Pro děti i rodiče je to velký zážitek, seznámí se na vlastní kůži s prostředím vysoké školy, zažijí imatrikulaci i promoci,“ dodává Lenka Miková Havelková. ●

*Text: Miroslav Vlasák
Foto: Jan Sommer*

FILOSOFIE NENÍ NEPRAKTICKÁ VĚC

Docent Daniel Heider, vedoucí Katedry filosofie a religionistiky na Teologické fakultě JU, získal letos v březnu už třetí Cenu rektora JU. Tentokrát za monografii, která předkládá nový materiál týkající se teorie smyslového poznání španělského jezuitského myslitele Františka Suáreze. Publikace představuje vůbec první zpracování tohoto komplexního námětu v mezinárodním měřítku.

Jste vedoucím Katedry filosofie a religionistiky, jedné ze čtyř kateder TF JU. Mohl byste ji ve stručnosti představit?

Dominantním směrem našeho výzkumu je středověká a raně novověká scholastická filosofie, pokročilý výzkum máme také v oblasti filosofie Immanuela Kanta a fenomenologie. V oblasti filosofie nabízíme bakalářský, magisterský a doktorský program, kolegové z religionistiky teď mají nově svůj vlastní bakalářský program. Co se týče religionistiky, zajímavé badatelské výsledky dosahujeme ve výzkumu islámu. Ve srovnání s jinými katedrami máme méně studentů v prezenčním studiu, teď je však druhým rokem otevřené kombinované studium, kde je studentů více. Studium filosofie je poměrně náročné, takže míváme po prvním ročníku úbytek studentů, ve druhém ročníku jich pokračuje třeba kolem dvanácti, v magistru jsou to jednotky. V doktorském studiu naopak máme kolem dvaceti doktorandů, přibližně třetinu tvoří cizinci.

Na vašem webu mě pobavilo motto katedry: „Bakaláři a mistři svobodných umění, kteří se nedrží Aristotelovy filosofie, zaplatí pokutu pět šilinků za každou úchytku.“ Jedná se o výnos oxfordské univerzity ze 14. století.

Aristoteles byl považován za vtělení rozumu, byl hlavní autoritou ve filosofii. Bez znalosti jeho diskurzu nebylo možné účastnit se filosofické debaty. Aristotelská filosofie je

také základem pro scholastickou filosofii, která Aristotela komentuje a vyjasňuje. Aristotelismus je tady na katedře naší zálibou a specialitou. Už od prvního semestru klademe velký důraz na logiku a argumentaci.

Snažíte se o popularizaci filosofie – před lety jste začali tvořit krátká videa Filosofie za minutu. Jaký má projekt ohlas a pokračujete v něm i nadále?

Ohlasy jsou dobré, videa mají slušnou sledovanost. To, že projekt vznikl a nadále pokračuje, je zásluha kolegy Tomáše Machuly, který má výjimečný dar pro popularizaci.

Jaký je zájem o studium o filosofie? A kdo je typickým uchazečem? Přijde mi, že často jsou to lidé, kteří už v životě něco dokázali, třeba ve zcela odlišném oboru, a chtějí si rozšířit obzory.

Ano, to teď hodně sledujeme právě u kombinovaného studia, kde jsou téměř výlučně lidé ve středním věku. I u nich je určitý úbytek studentů po prvním ročníku, ale oproti některým mladším studentům mají ke studiu silnou motivaci. Bývá radost s nimi diskutovat. Jsou to často lidé s jiným vzděláním, třeba technickým, kteří se chtějí dovzdělat ve filosofii. Mívají blízko k matematice a projevuje se to na způsobu jejich uvažování. Exaktní obory jsou totiž velmi dobrým základem pro studium filosofie, i když si to většina lidí myslí spíše o těch humanitních.

Jaké předpoklady by měl mít zájemce o studium filosofie a jaké nalezne uplatnění?

Student by měl být schopný konceptualizovat věci a popsat je, potom už mu nedělá problém přistupovat k dalším problémům, argumentovat, srovnávat teorie. Když se řekne filosofie, tak to pro mnoho lidí příliš lukrativní obor není. Učit filosofii na střední nebo vysoké škole může omezený počet lidí, ale to neznamená, že ostatní se neuplatní. Existuje výzkum ze Spojených států, který potvrdil, že absolventi filosofie prakticky netrpí nezaměstnaností. Pracují ve firmách, v politice, médiích a mnoha dalších oborech. Byť se na první pohled může zdát, že je to nepraktická věc, tak student filosofie získává universální schopnost argumentace, konceptualizace a systematického přístupu, jak řešit problémy.

V čem je studium filosofie přínosné pro dnešní dobu?

Filosofie se věnuje základním existenciálním otázkám, které jsou důležité pro každého člověka. Z filosofie se všechny moderní vědy oddělily. Ani tím ale neztratila svůj význam. Metafyzické otázky člověka provází neustále, i speciální vědy pracují s teorií příčin. Dnes jsou možná za královny vědy považovány fyzika a exaktní vědy, ale i vědecké autority se liší ve svých názorech a dotýkají se filosofických otázek. Filosofie se snaží vnímat celek, který se u jiných věd může ztrácet přílišnou specializací.

Jak jste se k filosofii dostal vy?

Na střední škole jsem byl špatný student, měl jsem jiné zájmy. Dokonce jsem nesložil jeden maturitní předmět a začal jsem pracovat u otce ve firmě, kde mě to ale vůbec nebavilo. Měl jsem k tomu prostředí averzi a trápila mě povrchnost. To se psal rok 1991 a tehdy jsem začal číst texty k úvodu do filosofie. Oslovovali mě zejména existenciální

filosofové jako Sartre a Camus, což byla reakce na prostředí, ve kterém jsem se jako neúspěšný absolvent ocitl. To mě nakoplo, došlo u mě k jakési filosofické konverzi, která vedla k velké vášni pro filosofii. Studoval jsem ji ve dne v noci.

Začal jste studovat základy humanitní vzdělanosti v Ústí nad Labem a poté na univerzitě v Olomouci obor filosofie-anglistika. Kterí učitelé filosofie vás v té době formovali?

Měl jsem štěstí, že v Olomouci mě učil docent Karel Floss, který se svým studentům skutečně zcela oddal. Trávili jsme s ním dny i noci nad filosofickými texty. Zažil jsem tam

na vlastní kůži spolubytí ve filosofii, o kterém píše Platón. V tu dobu jsem byl hodně ovlivněn filosofem Stanislavem Sousedíkem, profesorem z Filozofické fakulty UK, a vnášel jsem v Olomouci jeho myšlenky do společných diskuzí. To jsem ještě netušil, že s ním zanedlouho začnu spolupracovat jako jeho asistent. Požádal jsem ho, zda bych u něj v Praze mohl dělat doktorát.

Dnes devadesátiletý filosof Stanislav Sousedík, žák Jana Patočky, získal před deseti lety čestný doktorát JU. Jak na něj vzpomínáte?

Byla to silná zkušenost, profesor Sousedík se nám věnoval skutečně intenzivně. Nebylo to vždy jednoduché, byl hodně přísný, až generálský, dbal na precizní znalost latiny a přesnost formulace. Nebylo snadné to ustát, ale studium s ním mi dalo hodně. Byl silně ovlivněn aristotelismem, objektivní filosofií a scholastikou. Přišel jsem za ním s už vybraným tématem dizertační práce, což byla metafyzika Františka Suáreze. Přestože to nebyl jeho oblíbený scholastický autor, neboť v řadě věcí kritizuje Tomáše Akvinského, přistoupil na to. Karel Floss a Stanislav Sousedík byly hlavními autoritami, které mě během studia ovlivnily.

Neměli bychom opomenout anglistiku, kterou jste v tu dobu také studoval. Nějakou dobu jste angličtinu i učil.

Angličtinu jsem učil v Praze na ZŠ Františky Plamínkové a pak v Hloubětíně na soukromém gymnáziu. Studium anglistiky jsem zvolil z praktických důvodů, ale postupně jsem se do ní také zapálil. Vytvořil jsem si v Praze jakýsi umělý svět, ve kterém jsem poslouchal prakticky jen BBC, setkával se s cizinci a prakticky k sobě nepustil český element. Více jsem však inklinoval k filosofii.

Prošel jste studiem v Ústí nad Labem, Olomouci a Praze. Jak jste se vlastně dostal

na Jihočeskou univerzitu?

Díky Tomáši Machulovi. Potkali jsme se v roce 2000 v Praze na setkání k Tomáši Akvinskému, kde mi nabídl, jestli bych nechtěl externě učit na JU. Až do roku 2008 jsem pak dojížděl z Prahy, která na mě ale byla příliš rušná, takže jsem se s rodinou přestěhoval do Českých Budějovic. Od té doby mám na fakultě plný úvazek. Donedávna jsem byl zaměstnán i na Filosofickém ústavu Akademie věd ČR.

Když se dívám na témata vašeho výzkumu, zabýváte se především smyslovým poznáním. Proč jste si vybral právě tuto oblast filosofie? Zajímá vás i psychologie?

V posledních letech jsem na toto téma hodně publikoval, teď jej malinko opouštím. Je to trochu i pragmatický přístup, protože téma smyslového poznání není u scholastických filosofů tolik probádané a na mezinárodním poli je těžké přijít s něčím novým. Co se týká psychologie, ta mě zajímá, můj bratr je psycholog, takže k ní mám blízko. I když filosofická psychologie samozřejmě není tou psychologií, jak ji známe dnes. Téma smyslového poznání hodně souvisí se stavem duše a těla, s antropologií, s metafyzikou. Pro scholastiky bylo sice hlavní poznání rozumové, přesto například František Suárez věnoval ve svém díle smyslovému poznání hodně prostoru. I proto, že bylo hodně důležité i pro Aristotela.

Jedna z vašich prvních knih se jmenuje „Kdo byl František Suárez“. Kdo tedy byl? Můžete vysvětlit pojem „druhá scholastika“?

Druhá scholastika navazuje na středověkou scholastiku, která se ustavila již ve 13. století a učila se v té době na všech univerzitách. Šestnácté století čelilo řadě nových výzev – objevení Ameriky, otázka práv indiánů, nebo téma církevní reformace. Katolický svět reagoval na situaci nejen prostřednictvím

teologie, ale i skrze filosofii. O 16. století se mluví jako o zlatém věku Španělska a Portugalska a na univerzitě v Salamance se objevuje silné intelektuální hnutí. Zpočátku to byli tomisté, později především členové nového řádu, Tovaryšstva Ježíšova. Jezuité se stávají intelektuální silou té doby, nejen ve filosofii a teologii, ale i v dalších vědách a v umění. A právě Suárez je ikonou tohoto období, pokud jde o filosofii a teologii.

Co o něm víme?

Byl to rodák z Granady. Nejprve neprojevoval o filosofii přílišný zájem, později ale na seminářích exceloval. Studoval na univerzitě v Salamance, stejně jako mnoho dalších významných učenců té doby, proto se také hovoří o salamanské škole. Je autorem textu *Metafyzické disputace*, ve kterém komplexně a systematicky zpracoval metafyziku

způsobem, který není dodnes překonán. Po třech stech letech trvání scholastiky byl Suárez schopen formulovat metafyzický systém, který sice čerpal z tradic tomismu a scotismu, ale nesl originální pečť. Kromě toho nám autoři z období druhé scholastiky dávají skvělou informaci o dějinách první scholastiky.

Suárezovy přednášky prý dokonce navštívil v Římě sám papež.

Ano, Suárez se toužil do Říma dostat, a když pak dostal pozvání od samotného papeže, měl se svými přednáškami úspěch. Po letech, které věnuje výzkumu Suárezova díla, musím z vlastní zkušenosti vyzdvihnout jasnost, se kterou řeší nesmírně obtížné problémy. Jde hodně do šířky, nikdy neztratí hlavní červenou nit výkladu. Přestože je to náročná četba, víte, kam autor směřuje.

Nemůže to být i tím, že Suárez byl vlastně povoláním právník?

Je to možné. I jeho tatínek byl advokát, takže František od mala poslouchal právnícké rozmluvy. Jako právník se věnoval filosofii práva. Podobně jako napsal spis *Metafysické disputace*, což je kompendium teoretické filosofie, tak také napsal stejně rozsáhlé kompendium praktické filosofie *O zákonech a Bohu zákonodárci*. Z jeho pojetí mezinárodního práva vychází moderní právní myšlení, čerpali z něj i právníci Grotius a Pufendorf. Suárez chtěl ještě napsat systematický spis o psychologii, ten už však nestihl dokončit. Zároveň to byl hlavně teolog, naprosto zásadní část díla tvoří teologické spisy, filosofie pro něj byla vlastně jen „služkou“ teologie.

V čem Suárez popíral Tomáše Akvinského, co mu vadilo? Zmiňoval jste to i v souvislosti s profesorem Sousedíkem.

Odlíšovalo je například pojetí metafyziky a jejího předmětu. Tomáš hájí pojetí, kterému profesor Sousedík říká onto-teologické. To znamená, že předmětem metafyziky je jsoucno a příčinou stojící mimo předmět metafyziky je Bůh. Suárezovo pojetí metafyziky je ontologické, kdy Bůh nestojí mimo, ale je součástí předmětu. Jsoucno není definováno skrze aktuální bytí, ale skrze esenci.

Překvapilo mě, že v češtině se k Františku Suárezovi prakticky nedají najít informace. Může v tom být podle vás i příslovecná česká nechuť ke všemu jezuitskému?

Jirásek a jeho interpretace jezuitského působení jakožto doby temna tu stále přežívá, ale dnes už myslím lidé vědí, že je to zkreslený pohled. Na druhou stranu se rádi chlubíme barokními památkami a uměním, které je s působením jezuitského řádu spjato. Pravdou je, že většina publikací o Suárezovi, které tu vyšly, jsou psány v cizím jazyce. Jsem si vědom dluhu na domácí scéně, bylo by dobré mít o druhé scholastice nějakou učebnici,

která by kulturně ideový fenomén druhé scholastiky dokázala představit veřejnosti.

Zaujalo mě, že se Suáreze držíte skutečně dlouhodobě, prakticky dvacet let. Psal jste o jeho metafyzice už dizertační práci a také všechny tři publikace, za které jste obdržel Cenu rektora JU, se týkají výzkumu některého aspektu jeho díla.

Máte pravdu. Možná je to součástí mé povahy. Když už se do něčeho ponořím, chci to prozkoumat důkladně. I když, všeho moc škodí, také si rád odskočím k jinému tématu. Suárezovy spisy opravdu nejsou snadné. Když už vám ale začnou být tyhle složité texty jasné a naskakují vám souvislosti, je to radost. Z jeho osmadvaceti svazků člověk stejně za svůj život stihne zpracovat jen část.

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Jan Sommer

Doc. Daniel Heider, Ph.D., (48) Po dokončení magisterského studia filosofie a anglistiky na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci působí od roku 2002 na Katedře filosofie a religionistiky Teologické fakulty JU, dnes jako docent. Od roku 2016 je vedoucím Katedry filosofie a religionistiky. Od roku 2002 byl zaměstnán jako vědecký pracovník v Oddělení pro dějiny starší české a evropské filosofie Filozofického ústavu AV ČR. Předmětem jeho odborného zájmu je novověká filosofie, druhá scholastika, metafyzika a filosofie mysli. Zabývá se především španělským teologem a filosofem období druhé scholastiky Františkem Suárezem. Je také řešitelem projektu GA ČR *Teorie poznání v barokním scotismu*. Daniel Heider pochází z Hranic na Moravě, s manželkou a pěti dětmi žije v Kamenném Újezdě. Ve volném čase se věnuje sportu, zejména cyklistice a běhání. Rád poslouchá vážnou hudbu.

S GUMIČKAMI DO VLASŮ VYHRÁLY INVEST DAY

Prošla téměř všemi studentskými organizacemi, s kamarádkou vyhrály soutěž Invest Day 2021 a následně rozjely podnikání s gumičkami scrunchies. Studentka navazujícího magisterského studia Finance a účetnictví na Ekonomické fakultě JU Kateřina Mazancová kromě toho zvítězila se svou diplomovou prací v letošní SVOČ. Je také ambasadorkou Hry o klima, se kterou v červnu odlétá do Keni.

Katka sice působí při osobním setkání jako živelný extrovert, zdání ale klame. Přehnaná pozornost jí prý příliš nevyhovuje a raději plní zadané úkoly,

než aby byla za každou cenu lídrem týmu. „V práci nad účetní závěrkou mám ráda klid. Sedět nad fakturami do konce života by mě ale rozhodně nebavilo,“ tvrdí. Její workoholi-

smus a touha poznávat nové věci ji neustále posouvá vpřed. Momentálně pracuje jako fakturantka v mezinárodní firmě Aptar, ale pomýšlí na kariérní posun. „I učitelé na fakultě nás upozorňují, že bychom měli spíše přemýšlet o práci auditorů a finančních manažerů, než jen účtovat. Zatím mám ale málo zkušeností, pracovních i životních. Potřebuji ještě pár let nabrat praxi. Lákala by mě i práce auditorky ve velké mezinárodní společnosti, třeba v KPMG, která tady v Budějovicích má jako jediná auditorská společnost pobočku,“ nastiňuje plány do budoucna. S korporátním prostředím už má zkušenost z krátké praxe ve firmě Nestlé. Ze všeho nejdříve ale Katku v červnu čekají státnice. Zatím se vše vyvíjí víc než dobře – s diplomovou prací zaměřenou na zdanění kryptoměn vyhrála Katka v květnu na fakultě soutěž Studentská vědecká a odborná činnost. A také už podala přihlášku do doktorského studia, takže s fakultou se zatím loučit nechce.

ZKUŠENOST ZE STUDENTSKÝCH ORGANIZACÍ

Na vysokoškolském studiu ji nejvíce baví možnost vyzkoušet si činnost v nejrůznějších studentských spolcích. „Člověk si může zkusit věci nanečisto. Když pak školu opustíte, najednou už nemáte k dispozici zázemí, finanční výhody a slevy, které vám studium poskytuje, ani odborníky, na které se můžete s čímkoliv obrátit,“ uvědomuje si. Katka momentálně působí jako „buddy“ v ESN USB a pomáhá zahraničním studentům, kteří na univerzitu přijedou v rámci ERAMSUS+. Vyzkoušela si také roli moderátorky ve studentském rádiu K2, působila i ve studentské organizaci AIESEC. „Ta celkem dobře simuluje pracovní prostředí skutečné firmy, vše je organizované a orientované na cíl. Hodně se tam naučíte. ESN USB je zase více přátelské prostředí a ne tak časově náročné, což mi momentálně vyhovuje, protože už chci

energii vkládat do profesní kariéry,“ vysvětluje. V AIESEC Katka spolupracovala s kamarádkou Naďou Symovonyk, která se během covidové pandemie rozhodla, že začne vyrábět látkové gumičky do vlasů, takzvané scrunchies. Katka jí nabídla výpomoc. „Jsme povahově hodně odlišné, proto se výborně doplňujeme. Naďa je kreativní, zajímá ji marketing, já zase řeším budget, účetnictví, zařizují schůzky.“ Nápad na výrobu gumiček přišel v pravou chvíli – v lednu minulého roku totiž startoval další ročník meziuniverzitní soutěže podnikatelských záměrů Invest Day, kterou pořádá Ekonomická fakulta pro studenty a absolventy Jihočeské univerzity a nově i Západočeské univerzity. Naďa s Katkou svůj projekt přihlásily – a v květnovém finále zvítězily! „Odbornou porotu asi zaujalo i to, že nechceme zůstat jen u gumiček, ale že chceme růst dál. Zajímalo nás jejich feedback, doporučovali hlavně udržovat instagramový účet a mít dopředu připravený content. Konzultovala jsem i nastavení ceny vůči nákladům.“ Úspěch v soutěži mladé začínající podnikatelky nakopnul k další práci. Založily si živnost a s vlastnoručně vyrobenými gumičkami Sayonee, což v hindštině znamená spřízněná duše, celý podzim a zimu objížděly po republice trhy, zúčastnily se i pražského DyzaIn marketu. Náklady za účast na trzích zaplatila univerzita jako součást odměny za výhru v Invest Day.

GUMIČKY ŠIJÍ RUČNĚ

Samotná gumička scrunchie představuje pruženku pokrytou tkaninou. „Řekněme, že je to taková ženská kravata do vlasů, proto se ani vzorům či materiálu meze nekladou,“ popisuje Katka gumičku, jejíž popularita sahá do 80. let minulého století a další boom přišel v polovině roku 2010. Všechny části unikátně vytvořené scrunchie jsou pečlivě vybírány. „Konkrétně pruženku odebíráme od českých výrobců, jelikož splňuje naše požadavky. Pro potřeby našich zákaznic naopak musíme

nakupovat látku z celé Evropy od prověřených dodavatelů. Šijeme ručně, já stříhám a měřím látku, aby ani kousek nepřišel nazmar, Naďa pak gumičku sešívá, je v tom velký perfekcionista,” popisuje Katka proces výroby. Na tom, že jsou jejich gumičky handmade, si obě dívky zakládají. „Gumičky z fast fashion obchodů poznám, nejsou tak kvalitní, mají méně látky, nevypadají esteticky tak dobře a taky nevíte, jak dlouho vydrží. I my jsme museli experimentovat, abychom vybrali ty správné komponenty.”

V době, kdy Katka s Naďou jezdily na trhy a měly na šití čas, prodaly měsíčně kolem šedesáti gumiček. Jednu jsou schopny vyrobit za pět až osm minut. Slibně rozjetý prodej a povědomí o produktu ale přerušilo zimní zkouškové období, které podnikání na tři měsíce odsunulo na druhou kolej. „Neměly jsme žádný backup, takže jsme nemohly pokrýt poptávku, ale teď na jaře už zase jedeme naplno. Zprovoznily jsme e-shop a víme, že je nutné co nejdříve představit nové produkty. Plánujeme mašle a skřípce do vlasů,” zmiňuje Katka.

S HROU O KLIMA VYRAZÍ DO AFRIKY

Katka s Naďou se snaží o výrobu, která by splňovala etické principy. „Samozřejmě nechceme, aby naše komponenty vyráběly děti někde v Indonésii. Pokud ovšem chceme pomýšlet na zisk, je složité etickou stránku stoprocentně splnit. Například plastová část čelenky koupená od českého dodavatele by cenu zvedla natolik, že by si ji nikdo nekoupil. Takže nezbývá než objednat ji z Číny.” Také si uvědomuje, že pokud chtějí z prodeje profitovat, budou muset do výrobního procesu zavést vyšší technologie, které jim sníží náklady.

Jestli něco nemá Katka ráda, pak je to zbytečné plýtvání. A to nejen, když měří a stříhá látku. „Než si jde člověk něco koupit do obchodu, měl by si uvědomit, jestli to

Studentky Ekonomické fakulty JU Naďa Symovonyk (vlevo) a Kateřina Mazancová s gumičkami scrunchies

opravdu nutně potřebuje. Spousta lidí si nakupuje z online shopů oblečení a pak ho běžně vrací. Ale už netuší, že se zboží často nevrátí do oběhu, protože vyhodit ho je pro firmu jednodušší. Tohle plýtvání mi vadí,” říká Katka, která se před rokem stala jednou z deseti ambasadorů Hry o klima – iniciativy, která má za cíl aktivizovat mladé lidi po celém světě a umožnit jim reagovat na zásadní hrozby, které představuje změna klimatu. Ambasadoři se mají aktivním způsobem zapojovat do šíření povědomí o klimatických problémech a inspirovat ostatní mladé lidi. „Nepovažuji se za aktivistku, která by chodila na stávky a přivazovala se ke stromům, ale angažovat se v ochraně životního prostředí mi přijde smysluplné. S kamarádkou jsme například ve Studentském rádiu K2 vysílaly podcast na téma ekologie. Zajímala nás témata jako fast fashion, alternativní formy stravování nebo cíle udržitelného rozvoje.” Katku v červnu čeká díky Hře o klima cesta do Keni. „Těším se, protože je to kontinent, o kterém toho zatím příliš nevím. Věřím, že nás to všechny vzájemně obohatí,” dodává. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: Jan Sommer, archiv K. Mazancové

PŘEJMENOVANÁ FAKULTA SE TŘEMI NOVÝMI PRACOVÍŠTI

Fakulta zemědělská a technologická uspořádala u příležitosti svého přejmenování setkání, které se konalo ve středu 25. května za účasti řady zástupců významných podniků, veřejné správy, výzkumných a vzdělávacích institucí, profesních sdružení a dalších hostů. Při této příležitosti byla zároveň zahájena činnost tří nových pracovišť.

Jedním z nich je Mezinárodní školicí a vývojové centrum společnosti DeLaval, která se zaměřuje na problematiku automatizovaného dojení skotu. Společnost DeLaval je současnou jedničkou na světovém trhu v oblasti dojíacích technologií. První dojící robot VMS představila společnost již v roce 1998. Dnes je tato technologie nedílnou součástí života mnoha farmářů a do budoucna klíčovým řešením efektivního získávání mléka. Mottem a zároveň náplní práce je pro společnost DeLaval nabízení integrovaných řešení pro zdokonalení produkce mléka, zkvalitnění životních podmínek zvířat a tím v neposlední řadě podpoření snazšího života farmářů. „Naše firma se specializuje na dojení a krmení skotu, konkrétně na výrobu příslušenství, které může tyto úkony usnadnit. Pozornost rovněž směřujeme na kvalitu mléka a zmíněné welfare skotu,“ uvedla Edit Gergely, obchodní ředitelka firmy pro státy Maďarsko, Českou republiku, Slovensko, Rumunsko a Bulharsko, která se zúčastnila slavnostního otevření nového pracoviště na Fakultě zemědělské a technologické.

SIMULÁTOR DOJENÍ V REÁLNÉM ČASE

Mezinárodní školicí a vývojové centrum společnosti DeLaval se nachází přímo v kampusu Jihočeské univerzity v pavilonu H a je vybaveno dojícím robotem VMS v hodnotě cca 3 miliony korun, který společnost pro potřeby pracoviště zapůjčila. Jedná se

o plně funkční zařízení s kompletní výbavou, které může být ihned nasazeno v provozu. Je vybaveno špičkovými čidly a kybernetickými systémy, které jsou pro jeho činnost v reálném provozu nepostradatelné. Pro potřeby fakulty je však důležitější režim simulátoru, který dokáže dokonale napodobit činnost zařízení a uživatel tak má pocit, jako by zařízení došlo dojnici doopravdy v reálném čase. V režimu simulátoru dokáže zařízení cíleně generovat poruchové stavy, což je významné zejména při přípravě servisních techniků. „Plánování a výstavba prostoru nebyla jednoduchá, protože vyžadovala přestavbu prostoru s cílem vytvořit komplexní technologické zázemí,“ upozorňuje děkan fakulty Petr Bartoš. Technologické centrum bude k dispozici akademickým pracovníkům a studentům studijních programů Zemědělská technika a technologie, Zootechnika, Zemědělství a technologie 4.0 a dalších. Využívat ho budou také zájemci z řad veřejnosti v rámci celoživotního vzdělávání. Společnost DeLaval zde zároveň bude realizovat školení pro nové uživatele dojíacích robotů a školení pro servisní techniky a prodejce. Firma DeLaval postupně představí studentům, ale i široké veřejnosti nejen plně funkční robot VMS, ale i navazující technologii uskladnění a zpracování mléka včetně automatických testovacích zařízení, jež jsou schopné kontrolovat nejen kvalitu mléka, ale i zdravotní stav dojnic, včetně reprodukčních ukazatelů.

Zleva Radim Stehlík (vedoucí centra, FZT JU), Edit Gergely (obchodní ředitelka společnosti DeLaval), Vojtěch Šťastný (VMS servisní manažer, DeLaval) a Petr Bartoš (děkan, FZT JU).

DATA PRO DOKTORANDY A AKADEMIKY

Díky spolupráci se společností DeLaval může fakulta nabídnout studentům nová témata bakalářských i diplomových prací. Doktorandům i akademickým pracovníkům pak otevírá spolupráce fakulty s podnikem, který patří mezi technologickou špičku na trhu, cestu k velice zajímavým výzkumným tématům s možností perspektivní kariéry. Své uplatnění nalezne tato laboratoř také ve výzkumu a vývoji v oblasti Zemědělství 4.0, které se fakulta v současnosti intenzivně věnuje. Velice cenná je z tohoto pohledu především možnost využití dat, která společnost DeLaval poskytne akademickým pracovníkům a doktorandům. Tato data budou získána ze zařízení instalovaných společností v reálných provozech, následně budou

anonymizována a akademickým pracovníkům a doktorandům fakulty poslouží jako datový materiál pro hledání nejrůznějších závislostí ovlivňujících kvalitu a kvantitu produkovaného mléka. Díky tomu bude mít společnost možnost zařízení dále vylepšovat. Jedná se tak o jeden z dalších významných přínosů spolupráce s firmou DeLaval, která se bude podle slov děkana Petra Bartoše nadále prohlubovat a rozšiřovat do dalších oblastí.

Pro úplnost dodejme, že dalšími dvěma pracovišti, která fakulta v rámci slavnostního přejmenování otevřela, jsou Vývojové centrum pro expertní systémy v rostlinné produkci a Výzkumné centrum pro robotizované dojení. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: archiv ZF JU

NOVÝ A UNIKÁTNÍ JOINT DEGREE PROGRAM

Přírodovědecká fakulta JU získala akreditaci přeshraničního studijního programu Artificial intelligence and Data Science (MAID), který je v podmínkách regionu zcela unikátní. Zaměřuje se na fenomén umělé inteligence ve spojení s analýzou dat. Jeho specialitou je především orientace na aplikovaný sektor, podpořená profesní praxí ve významných firmách a semestrálním kurzem v laboratoři (AI Lab).

Od akademického roku 2022/2023 nabídne Jihočeská univerzita nový profesně zaměřený studijní program, který vznikl v úzké spolupráci s Univerzitou aplikovaných věd v Deggendorfu. Společný navazující přeshraniční program magisterské úrovně bude vyučován v anglickém jazyce a jeho absolventi získají dva tituly - Mgr. v České republice a M.Sc. v Německu. Partnerská Deggendorf Institute of Technology je dlouhodobě hodnocena jako jedna z nejlepších vysokých škol aplikovaných věd

v Německu „Nejen díky kvalitě vzdělání, ale právě i úzkou výzkumnou spoluprací s aplikovaným sektorem. Absolventi programu mají nadstandardní výchozí pozici při hledání zaměstnání v oboru a jsou mimořádně žádaní místními, národními i mezinárodními společnostmi,“ říká Jan Valdman z Katedry informatiky Přírodovědecké fakulty JU, který je garantem nového studijního programu. Pilotní ročník běžel od akademického roku 2021/2022 a první zimní semestr „naostro“ bude vyučován od října 2022 v Českých Bu-

dějovicích, druhý letní od března 2023 v Degendorfu a další dva semestry si student vybírá podle svých priorit, například tématu své diplomové práce. Studium je možné zahájit také v letním semestru v Německu.

ÚZKÁ SPOLUPRÁCE S FIRMAMI

Profesně orientovaný studijní program MAID vznikl ve spolupráci s nejvýznamnějšími firmami v regionu, ale především také za značné podpory Jihočeské hospodářské komory. Jeho vznik byl podpořen z programu přeshraniční spolupráce mezi svobodným státem Bavorsko a Českou republikou. Unikátní je jeho úzké provázání s komerční sférou. „Cítíme nejen silnou podporu firem z příhraničního regionu, jakou jsou BOSCH, BMW, Engel a další, ale také vysoký zájem ze strany studentů, kteří v těchto firmách budou moci vykonávat povinnou stáž, která může vyústit v pracovní spolupráci po dokončení studia,“ zmiňuje vedoucí Katedry informatiky na Přírodovědecké fakultě JU Rudolf Vohnout a dodává, že v průběhu stáží a při realizaci diplomových prací bude studentům k dispozici špičkově vybavená AI laboratoř. Studijní program je určen studentům, kteří chtějí získat pokročilé znalosti ve specializované oblasti informatiky, se zaměřením především na umělou inteligenci, neuronové sítě, analýzu dat a jejich zpracování, včetně práce s takzvanými Big Data. „Studenti získají hlubší teoretické základy v oblasti matematických principů umělé inteligence a datových analýz, ale také praktické dovednosti nutné pro výkon budoucího povolání v této, v dnešní době, velmi perspektivní oblasti,“ doplňuje Jan Valdman.

NEJEN ANGLIČTINA, ALE I REGIONÁLNÍ JAZYK

Absolventi přeshraničního programu MAID budou vybaveni specifickými znalostmi, dovednostmi a kompetencemi ve specializované oblasti aplikované informatiky – umělé

inteligenci, kam patří metody strojového učení, analýzy a predikce, a dále v datových vědách - data miningu, datové analýze či zpracování velkých objemů dat. „Jejich profesní profil je předurčuje pro analytické myšlení a schopnost definovat požadavky v oblasti pokročilých neuronových sítí, metod strojového a hlubokého učení, analýzy velkých objemů dat a zpracování obrazu, včetně aspektů Industry 4.0 a v neposlední řadě oblasti Life Science,“ upřesňuje Valdman. Díky specializovaným kurzům s rodilými mluvčími budou mít navíc studenti možnost rozvíjet své komunikační dovednosti v angličtině, současně absolvují také úvod do regionálních jazyků, tedy němčiny nebo češtiny. To jim usnadní komunikaci v každodenním životě při studiu a zajistí lepší podmínky pro potenciální nástup do zaměstnání v regionu. „Absolvent by měl mít mimořádné komunikační schopnosti v angličtině, včetně schopnosti psát v ní vědecké práce. To by mohlo být výhodou v případě rozhodnutí pokračování v doktorském studiu na univerzitách nejen v České republice, ale především v zahraničí,“ dodává Rudolf Vohnout.

Uchazeči, kteří by měli o mezinárodní joint degree program MAID zájem, najdou veškeré informace na nově spuštěných webových stránkách <https://maid.education>. ●

Text: Miroslav Vlasák

Foto: archiv PFF JU

CHOV RYB PROPOJILI S PRODUKČÍ OKŘEHKU

Multitrofická farma kombinuje chov ryb s produkcí drobné vodní rostliny okřehek. Je jedinou svého druhu na světě. Nachází se v Irsku a její funkčnost a udržitelnost ověřoval Vlastimil Stejskal z Fakulty rybářství a ochrany vod.

Zvýšky vypadá jako obrazec zanechaný na zemském povrchu mimozemskou civilizací. Jako geometrický útvar, jehož účel není na první pohled snadné odhalit. Řeč je o multitrofické farmě, která se nachází v irském vnitrozemí. Jedná se o inovativní koncept, u jehož zrodu stál Vlastimil Stejskal, vedoucí Laboratoře řízené reprodukce a intenzivního chovu ryb na Fakultě rybářství a ochrany vod.

Farma, nazvaná AquaMona, se nalézá uprostřed vytěžených rašelinových polí, které jsou pro tuto oblast Irska typické. „Rašelina se zde historicky těžila hlavně pro energetické účely, jako je spalování v domácnostech

nebo v tepelných elektrárnách,“ vysvětluje Stejskal. Nyní se zde nachází park větrných elektráren. A jedna z nich generuje elektřinu právě pro provoz multitrofické farmy. Ta spočívá v kombinaci chovu ryb a pěstování okřehek. Okřehek je drobná, volně plovoucí rostlina. Jedná se o ten tak zvaný „žabinec“, typický pro různé návesní rybníčky se špinavou vodou a přemírou živin. Ve skutečnosti jde ale o rostlinu, která je velmi vhodná jako krmivo pro hospodářská zvířata a pro potřeby čištění odpadních vod. „Má aminokyselinový profil velmi podobný profilu sóji.“ Tu přitom do Evropy dovážíme přes půlku světa a kvůli jejímu pěstování

dochází ke kácení pralesů. Okřehek navíc dokáže v ideálních podmínkách zdvojnásobit svou biomasu už za dva dny, přičemž na rozdíl od většiny jiných rostlin využívá amonné ionty jako preferovaný zdroj dusíku,“ vyzdvihuje Vlastimil Stejskal přednosti této běžně se vyskytující rostliny.

Na farmě AquaMona se okřehek nachází v systému šestnácti kanálů o délce přibližně 100 metrů, kam je přiváděna odpadní voda ze čtyř zemních rybníků s intenzivní cirkulací vody, ve kterých se chovají pstruzi duhový a okouni říční. Živiny produkované rybami jsou využívány pro okřehek, který odstraňuje dusík a fosfor z vody, a takto přečištěná voda se vrací zpět k rybám. Celý systém tak naplňuje princip cirkulárního hospodářství, který navíc využívá jinak ladem ležící plochu vytěžených rašelinišť, která je velmi chudá na živiny.

Vlastimil Stejskal strávil v Irsku více než dva roky. Byl přítomen výstavbě farmy v roce 2018 a od roku 2019 na ní prováděl analýzy, jejichž cílem bylo ověřit, jestli je tento pilotní projekt vůbec funkční a zajímavý z ekonomického hlediska.

PROBLÉMY S VĚTREM

Jednou z podmínek fungování farmy bylo zajištění cirkulace vody v systému. „Ten je zajištěn osmy airlifty a dvanácti lopatkovými aerátory. Museli jsme ale vyřešit problém s větrem, který je pro oblast Midlands typický a který způsoboval, že se okřehek na některých místech kumuloval a překrýval, což vedlo k odumírání spodních vrstev, snížení funkce pro čištění vody a nepříznivému uvolňování živin zpět do systému. Poté, co jsme ale na farmě vybudovali systém větro-lamů, tyto potíže ustaly,“ popisuje Stejskal. Důležitý byl i výběr rybí obsádky. Farma byla osazena pstruhem duhovým a okounem říčním, přičemž celková produkce farmy byla navržena na 32 tun ryb ročně. Byly využity dva původní druhy okřehku, okřehek malý

a okřehek hrbatý, které jsou hlavním prvkem pro udržování kvality vody v období od konce května do konce září. V ostatních částech roku tuto funkci přebírají zelené mikrořasy. Podle výpočtů bylo zjištěno, že šestnáct kanálů s okřehkem dokáže za rok odstranit z vody 1,55 tuny dusíku a 200 kilogramu fosforu.

Nabízí se otázka, jestli by bylo možné vytvořit podobnou farmu také na vytěžených rašeliništích v České republice. „Problémem je klima. V Irsku mrzne výjimečně, u nás je moc zima. Dokážu si to ale představit v kombinaci s nějakým zastřešeným recirkulačním systémem, ve kterém by se ryby vychovaly do určité velikosti a až pak by se umístily do venkovního systému podobného tomu v Irsku. Ryby by tak stihly vyrůst do tržní velikosti ještě do podzimu,“ říká Stejskal. Ačkoli jeho výzkumná práce v Irsku už skončila, farma funguje dál, i když ji ve formě ztráty některých odbytišť silně zasáhla koronavirová krize. Nejdůležitějším zjištěním celého projektu AquaMona ale je, že byl projekt multitrofické farmy prokázán jako technicky proveditelný a ekonomicky zajímavý. „Návratnost takového projektu není okamžitá, trvá několik let, ale jedná se o důležitý příklad oběhového hospodářství, kdy se odpadní produkty transformují ve zdroje,“ uzavírá Stejskal. ●

Text: Miroslav Boček, Vlastimil Stejskal

Foto: archiv Vlastimila Stejskala

PÍŠU JEN TO, CO MĚ BAVÍ

Jihočeský spisovatel Dalibor Vácha letos vydal už sedmý historický román. Držitel Literární ceny Knížího klubu se tentokrát věnuje osudu Adolfa Opálky, velitele parašutistů, kteří seskočili za 2. světové války do protektorátu. Vácha je absolventem oboru České dějiny na Filozofické fakultě JU, kde na Ústavu věd o umění a kultuře externě vyučuje předmět Lidé a války v moderních dějinách.

Spisovatel Jiří Šulc vydal v roce 2007 úspěšný román *Dva proti říši*, v němž popisuje osudy parašutistů Kubiše a Gabčíka, kteří provedli atentát na Heydricha. Vy jste si pro románové zpracování vybral osobnost nadporučíka Adolfa Opálky, velitele výsadku Out Distance. Proč?

Právě proto, že je trochu ve stínu Kubiše a Gabčíka. Jako asi každý, kdo se o atentát

na Heydricha zajímá, jsem kdysi začínal na Sequensově filmu *Atentát*, ve kterém je Radek Brzobohatý v roli Opálky naprosto nepřekonatelný. Existuje názor, že Opálka byl proti provedení atentátu na Heydricha, po hlubším bádání si ale nedokážu představit, že by oponoval přímému rozkazu z Londýna, protože byl voják tělem a duší. Nejvíce mě nakonec ke zpracování příběhu nakopla úplná drobnost, totiž příběh klubíčka

vlny ze svetru, ve kterém Adolf Opálka zemřel. Klubičko přečkalo válku u rodiny Kropáčkových, která parašutistu ukrývala, svetru mu půjčila a zaplatila za to svými životy.

Opálka byl navíc velitelem všech parašutistů, kteří padli při obléhání kostela v Resslerově ulici, tedy i Kubiše s Gabčíkem.

A přitom zemřel při obraně kostela jako první z nich. To jsou paradoxy, které mě na studiu dějin vždy zajímaly. Jednu chvíli jsem si pohrával s myšlenkou, že Opálkovou smrtí na kůru kniha skončí. Ale uvědomil jsem si, že by mi to čtenáři neodpustili, že musím příběh dopovědět do konce.

Celým románem se vine téma strachu. Nemá ho jen zrádce Karel Čurda, který s Opálkou seskočil ve stejném výsadku, ale vlastně všichni parašutisté...

Strach je pro mě hlavním tématem knihy. Myslím, že strach je v pořádku, chleba se láme při jeho překonávání. Většina čtenářů a recenzentů naopak chválí, že vstupuji do psychologie postav právě tímto způsobem. Jinak by podle mě dialogy nefungovaly, postavy by se staly sterilními mluvícími hlavami. Karel Čurda je vlastně druhým hlavním hrdinou knihy. Zatímco Opálka svůj strach dokáže zpracovat, Čurda se jím nechá ovládnout. I když se v mé knize Čurda chová občas hystericky, snažil jsem se ho ztvárnit civilněji, než jak ho známe v podání Vinkláře v Sequentsově filmu. Myslím, že takový ve skutečnosti nebyl. Musel být dobrý voják, jinak by ho do protektorátu neposlali. Akorát byl ve špatný čas na špatném místě a neunesl tíhu okamžiku. Přesto si myslím, že ostatní kluci by v jeho situaci nezhadili, raději by zvolili dobrovolnou smrt.

Nezastupitelnou roli hrají v příběhu „obyčejní“ lidé, kteří v protektorátu parašutistům pomáhají. Na konci knihy zmiňujete, že rozhodně nesouhlasíte

s vnímáním Čechů v době protektorátu jako zbabělců a zrádců, spíše naopak. „Ne, nejsme národem Čurdů“, píšete doslova.

Nejvíce šokující pro mě při bádání byly právě příběhy obyčejných lidí kolem parašutistů. Většina z nich zaplatila životem, nebo dokonce životem celé rodiny za to, že jim poskytli jídlo a ubytování. Spousta z nich byli sokolové, kteří byli za Heydricha doslova decimováni. Málo se mluví o tom, že Československá obec sokolská toužila po likvidaci Heydricha, brali to jako osobní pomstu. Jsou to opravdu silné příběhy. Dlouho jsem si pak říkal, co bych dělal, kdybych žil v roce 1941 a parašutista mi zaklepal na dveře.

Proč je tedy podle vás stále rozšířený názor, že jsme byli národem kolaborantů?

My Češi jsme národně sebestřední, stejně jako Poláci. Na rozdíl od nich se ale orientujeme na to negativní. Spíše, než abychom obdivovali hrdiny, vytáhneme si zrádce Čurdu jako symbol toho, čeho jsme schopni. A přidáme k tomu švejkování, na které jsem alergický, protože je to úplně pokřivený obraz Haškovy knihy.

Každou kapitolu knihy zakončuje dobový vtíp. Chtěl jste odlehčit tíživou atmosféru?

Smrt na kůru podle mě není úplně temná kniha, spousta čtenářů do poslední chvíle věří, že ti kluci nezemrou, fandí jim až do konce. Ani parašutisté určitě nemysleli na to, že se kostel stane jejich posledním úkrytem. Na začátku každé kapitoly je citát z protektorátních novin, aby si čtenář udělal představu, co v tu dobu lidé četli. I pro parašutisty to musel být seskok na jinou planetu. Vtipy jsem použil k odlehčení, ale i pro dokreslení situace. Sám Heydrich je ostatně údajným autorem citátu, že Češi jsou smející se bestie. Bylo mi líto vtipy nepoužít, ale nedokázal jsem je organicky dostat do textu, proto jsou samostatně na konci kapitol. Když se plánovala audiokniha, od začátku jsem měl sen,

že by vtipy načetl herec Jan Vlasák, kterého mám spojeného s rolí Balabána v seriálu Tři králové. Načetl je přesně s tou ironií, kterou jsem zamýšlel.

Dá se psaním historických románů a odborných knih uživit?

Myslím, že nedá. Je to spíše dobře placený koníček. Vydělávat si psaním mohou lidé jako Michal Viewegh a pár dalších. Nebo Vlastimil Vondruška, který chrlí jednu historickou knihu za druhou, o kvalitě se však nebudeme bavit, zvlášť na akademické půdě. Když jsem podepisoval smlouvu na první knihu, vůbec jsem netušil, jak je to s procenty z prodeje, autoři dostávají obvykle deset procent, jen ty opravdu největší hvězdy víc. Jestliže jich prodám čtyři nebo pět tisíc, můžete si to snadno spočítat. A to se vůbec nebudu bavit o odborných knihách, tam je cokoliv nad tisíc prodaných kusů bestseller. I kdybych se ale psaním knih uživil, stejně bych si dál držel klasické zaměstnání. Nedokážu si představit, že bych jen seděl doma a psal. Potřebuji být v kontaktu s lidmi a tříbit si myšlenky.

Máte už zprávy, jaký je o vaši poslední knihu zájem?

Přesná čísla zatím nemám, mám jen zprávy, že se prodává dobře. U předešlého románu M+B+M jsem se dostal na hranici toho, čemu se v Česku říká bestseller, tedy zhruba pět tisíc prodaných kusů. Takže jsem extrémně spokojený. Výhodou je i to, že vydávám v prestižním nakladatelství Argo, což považuji za životní úspěch.

Napsal jste dvacet knih v rozmezí osmi let. To je úctyhodné číslo.

Uznávám, že je to v horizontu osmi let hodně knih. Dvě věci, které jsem vydal u EPOCHY, ale vycházejí z mojí dizertační a rigorózní práce. Pak vyšly věci v rychlém sledu poté, co jsem v roce 2014 prorazil s legionářským románem Červenobílá. Nakladatelství EPOCHY

pak rychle vydalo dvě legionářské knihy a objednalo si další. Druhým důvodem je to, že relativně rychle píšu. Momentálně jsem se ustálil na dvou knihách ročně.

Letos prý ještě chystáte knihu o československých pilotech 311. bombardovací peruti.

Ano, to bude odborná kniha. Jejich psaní mi trvá déle. Zatímco loňská odborná kniha o legionářích Návrat domů vychází z dlouholetého bádání, na letcích jsem pracoval tři roky, potřeboval jsem se dostat do tématu. Je třeba odlišit bádání a samotné psaní. V jednom rozhovoru jsem zmínil, že jsem knihu Hranice, pojednávající o Svobodově armádě, napsal za tři měsíce, což mi pak hned někdo vyčetl. Jenže si neuvědomil, že to kromě samotného psaní znamenalo dva nebo tři roky bádání.

Tvrdíte, že píšete rychle. V jednom rozhovoru jste zmínil, že vás pohání poslech metalových kapel.

Rychlá hudba je pro mě při psaní důležitá, i když speed metal už je příliš. (směje se) Píšu ráno, klidně už ve tři čtvrtě na šest sedím u počítače. Když to jde hodně dobře, napíšu za den dva tisíce slov. Ale to rozhodně neznámá, že mám za měsíc šedesát tisíc slov k publikování. Zůstane z toho třeba polovina, hodně krátím, nebo text úplně vyhodím. To se stalo i u poslední knihy Smrt na kůru, kde jsem se zbavil desítek stran o Reinhardu Heydrichovi, protože by zpomalovaly děj. Asi jako každý spisovatel se nejvíce bojím tvůrčího bloku. Když se zaseknu v psaní jedné věci, odejdu od ní a začnu psát něco jiného.

Takže míváte rozepsáno více knih.

Ano. A ještě více mám témat, o kterých bádám. Nesmím ale skákat od jednoho k druhému, to je slepá cesta. Píšu jen to, co mě baví a co bych si sám chtěl přečíst. Když

mě kniha přestane bavit, už nevěřím, že bude bavit i čtenáře a jdu od ní. Mám pár rozepsaných věcí, které jsem si takhle znechutil a už se k nim nevrátím.

Když jste zmínil tvůrčí blok, už zmíněný spisovatel Jiří Šulc před osmi lety naznačoval, že má rozepsaný román o Třech králích, tedy o odbojářích Mašinovi, Balabánovi a Morávkovi. Od té doby je však ticho po pěšině. Třech králů jste se nakonec chopil vy a loni vyšel román M+B+M.

Tři krále jsem měl v hlavě už někdy v roce 2015, dokonce jsem přes Knižní klub zjišťoval, jak to s knihou od Jiřího Šulce vypadá, oba jsme byli u stejného vydavatele. Nejhorší varianta by byla, pokud bych strávil rok nebo dva nad knihou, kterou pak Jiří Šulc vydá krátce přede mnou. Je jasné, že po románu Dva proti řiši byla jeho kniha hodně očekávaná. Nic se ale nedělo, takže jsem ještě asi dva roky počkal a pak už to zkrátka muselo ven. I za cenu toho, že by kniha šla na pár let do šuplíku.

Stává se vám, že ráno, než jdete učit do školy, napíšete poutavou pasáž a pak vám v hlavě běží celý den další děj? A vy třeba učíte a nemáte možnost si jej zapsat.

Je to tak. Dřív jsem byl schopen o přestávce nahodit počítač a psát. Jednou jsem seděl u zkoušek jako přísedící a všechny jsem naprosto znejistěl tím, že si o nich zapisuji nějaké posudky. A já přitom jen rozepisoval dialogy do knihy. Psal jsem tehdy Hranici, byl jsem na kraji vstupu do Československa a potřeboval jsem vymyslet konec. Efektní, ale ne moc patetický, tomu se snažím vyhýbat. Vždy si děj rozehraji v hlavě jako film, ale dostat ho do slov je složitější.

Jak náročné je dostat se do psychologie postav, abyste byl schopen vytvořit dialog? Přiznám se, že bych měl problém skutečné historické postavě vkládat do úst fiktivní věty.

Je to těžké, zvlášť u posledního románu, kde nikdo z hlavních hrdinů nepřežil. Když jsem psal román, ve kterém figuroval Rudolf Medek, bylo to jednodušší, protože Medek fungoval ve veřejném prostoru dalších dvacet let. Daly se dohledat jeho rozhovory a rozmluvy. Ale u kluků, o nichž se před válkou nic moc nevědělo, a pak zahynuli během heydrichiády, je to mnohem složitější. Proto studuji jejich vrstevníky, kteří působili třeba v obrněných brigádách a válku přežili. A také se snažím dostat do kontextu doby, což je časově náročná hra a moje rodina tím trochu trpí.

Jak taková příprava vypadá?

Kvůli poslední knize jsem zhlédl snad všechny filmy z první republiky, četl jsem dobové noviny, včetně tehdejšího bulváru, romány, abych co nejvíce pronikl do dobové mlvy. Potřeboval jsem dojít k tomu, o čem se spolu parašutisté mohou bavit v kryptě. Byl jsem zoufalý, jak ti kluci ve spoustě románů, které už vyšly, mluví knižně. Jedna recenzentka mi vytkla, jak si Gabčík v kryptě může stěžovat na to, že Němci při jejím zatopení plýtvají vodou. Asi nepochopila, že je to sarkasmus. Neumím si představit, že ti kluci padli s výkřikem Za vlast a za svobodu. Myslím, že vlastenectví bylo integrální součástí jejich osobnosti, takže o něm nemuseli mluvit. Nemuseli tak říkajíc mávat vlajčkami.

Ze debutový román Červenobílá jste v roce 2014 získal Literární cenu Knižního klubu. Takový start asi potěší. Co vás vlastně přivedlo k legionářské tematice?

Literární cena mě hodně nakopla k další práci, u první knihy jsem to opravdu nečekal. Díky úspěchu navíc i jiná nakladatelství sáhla po mých odborných věcech. Za zájem o legionáře může studium na Historickém ústavu. Jezdil jsem na povinnou praxi do prachatického archivu a paní ředitelka mi nabídla, jestli si nechci přečíst legionářský

deník. Tím to začalo. Snažil jsem se získat dokonalou znalost o tom, jak legionáři žili, vedle bojů mě zajímaly jejich každodenní starosti. To se mi pak hodilo při psaní románů.

Knih o legionářích jste pak napsal několik, v posledních letech se věnujete protektorátnímu odboji. Přemýšlíte, že půjdete ještě dál, třeba do doby komunismu?

Velmi mě to láká, konkrétně uvažuji nad zpracováním osmašedesátého roku. I v souvislosti s tím, co se teď děje na Ukrajině. I my jsme se tehdy mohli proměnit na moře krve uprostřed Evropy. Čím více téma studuji, tím více jsem fascinovaný, že se tak nestalo. Tak uvidíme, co z toho nakonec bude. Někdy se stane, že nad něčím bádám rok nebo dva, a pak je z toho jen povídka nebo odborný text.

Loni na podzim jste vydal sci-fi román Rudá, ve kterém se Sovětský svaz rozhodne proniknout do střední Evropy a vzít si vše, co považuje za vlastní. Hlavním cílem je Temelín. Není to trochu děsivá anotace vzhledem k současné situaci na Ukrajině?

Je to druhý díl plánované trilogie s prvky paranormálních jevů. Chtěl jsem napsat ještě třetí díl Černá, ale v kontextu dění na Ukrajině jsem k tomu ztratil sílu. Popravdě vůbec netuším, proč mě napadlo rozpohybovat v 90. letech Sovětský svaz a poslat ho do střední Evropy. Dodnes mě to trochu děsí, protože kniha vyšla na podzim, pár měsíců před ruskou invazí na Ukrajinu. A obsahuje přesně to nemilosrdné likvidování, které teď Rusové předvádějí. Zpočátku mi kniha dělala radost, ale v únoru mě přestala těšit.

Na čem pracujete teď, kromě zmíněných československých letců?

Připravuji román, ke kterému mě nasměrovala připravovaná kniha o dějinách každodennosti našich letců 311. bombardovací peruti.

Pátral jsem po slavných lidech, kteří v peruti sloužili, a natřel jsem na boxera Vildu Jakše. Bude to příběh kluka od Brna, který se propracoval až na mistrovství světa v boxu, zápasil v Paříži, znal se se Jeanem Gabinem, zamiloval se do francouzské herečky, ale v roce 1938 se nechal zmobilizovat a odešel zpět do Československa. Sloužil u letectva, pak se dostal dobrodružnou cestou do Anglie, kde sloužil u 311. peruti. Studuji k tomu velké množství pramenů, zajímají mě naprosté detaily, třeba jakým stylem boxovali jeho soupeři. Jedna věta mě někdy stojí tři týdny rešerší. Na základě jedné noticky v novinách jsem například zjistil, že Jakš do Paříže neposílal vlakem, ale letadlem. Celá konverzační scéna se slečnou ve vlaku tak letěla z okna. Kdybych tohle zjistil pozdě, už bych té scéně nevěřil, tím pádem ani zbytku knihy.

Máte nějaký zatím nesplněný sen, kterého byste chtěl jako autor dosáhnout?

Bezkonkurenčně největší sen je jednou jít do kina na film, který by byl natočen podle mojí knihy.

Text: Miroslav Vlasák

Foto: J. Křikava, Argo

PhDr. Dalibor Vácha, Ph.D. (1980) vystudoval Jihočeskou univerzitu v Českých Budějovicích, nejdříve učitelství angličtiny a dějepisu a pak doktorský obor České dějiny. Jeho hlavním beletristickým zájmem jsou velké války dvacátého století a osudy Čechoslováků v nich. Za debutový román Červenobílá z roku 2014 získal literární cenu Knižního klubu. Vedle válečných odborných a beletristických knih nezapomíná ani na literární fantastiku, na které vyrostl. Dalibor Vácha také učí angličtinu na Střední zdravotnické škole České Budějovice a externě přednáší na Ústavu věd o umění a kultuře FF JU.

ZÁCHRANÁŘI JELI NA POMOC UKRAJINSKÝM UPRCHLÍKŮM

V záchytných táborech na hranici mezi Slovenskem a Ukrajinou, které poskytují dočasný azyl uprchlíkům z Ukrajiny, pomáhali v březnu studenti 3. ročníku oboru Zdravotnický záchranář ZSF JU.

Když dostali výzvu z Asociace samaritánů České republiky, s níž spolupracují, okamžitě se sbalili a dobrovolně se vydali do míst, kde už je válka na dosah. Záchytný tábor v Humenném totiž potřeboval pomoc při přijímání a organizování uprchlíků, kteří tam v prvních týdnech války mířili ve velkých skupinách ve dne i v noci. Žádána byla jak organizační výpomoc, tak schopnost přichodí hned ošetřit, dát jim, co potřebují, utěšit je. Zkrátka postarat se o lidi, kteří unikli peklu. Přicházeli v šoku a se šrámy na těle i na duši. Mnozí bez znalosti cizího jazyka, pouze s nejnnutnějšími věcmi v igelitové tašce, někdy dokonce úplně bez

dokladů. Toto mraveniště působilo na první pohled chaoticky, ale držel ho pohromadě řád vystavený na ochotě, obrovské vstřícnosti a laskavosti profesionálů i dobrovolníků. Postupně se tam vystřídalo šest studentů Zdravotně sociální fakulty JU, a to z 3. ročníku studijního oboru Zdravotnický záchranář: Nikol Krupová, Kateřina Arnoštová, Sára Zelinková, Veronika Oborná, Adriana Vybíralová a Jan Novotný. Byť v té době měl každý z nich plnou hlavu starostí, jak ve škole zvládnout všechno, co souvisí se závěrem studia, včetně povinných praxí. Každá dvojice tam strávila týden a po nich byli připraveni odjet další spolužáci. Čeští

Studenti ZSF JU v táboře v Humenném: vlevo Jan Novotný a třetí zleva Adriana Vybíralová.

samaritáni ale svou misi ukončili, protože je vystřídali jejich italské kolegové. Když studenti s odstupem času rekapituluji, co všechno zažili, okamžitě si vybavují i sebelepší detaily dramatického děje. Akčnost k záchranářům patří, ostatně někteří z nich se loni v létě rychle vypravili pomáhat na Moravu do míst, která zpusťovalo tornádo. „I tam jsme potkali zoufalé lidi, kteří najednou neměli domov, takže v něčem ta situace byla podobná. Jenomže po tornádu nastal klid a čas napravovat škody, což přineslo novou naději. Na Slovensko však přišli lidé, kteří ztratili všechno a k tomu ještě pociťovali obrovskou bezvýchodnost z toho, že válka pokračuje a jejich blízcí tam zůstali,“ shrnuje Kateřina Arnoštová. S Asociací samaritánů spolupracuje už delší dobu - takže když jí v neděli zazvonil telefon, že jim chybí dva lidé, neváhala ani chvíli. Během hodiny byla připravená a vyrazila se spolužačkou Nikol Krupovou. Ta zrovna měla službu v domově seniorů, takže to měla s rychlým odjezdem ještě komplikovanější. Ale obě dívky stihly vyrazit včas. „Bylo to hodně naléhavé. Moji rodiče protestovali, ale nic s mým rozhodnutím nenadělali,“ vzpomíná Katka.

JAZYKOVÁ BARIÉRA

Záchytný tábor v Humenném funguje od roku 2006 a poskytuje dočasnou střechu nad hlavou žadatelům o azyl a osobám se statutem uprchlíka. Nápor byl tak velký, že nedaleko vznikl ještě další záchytný tábor v Michalovcích. Úkolem našich studentů bylo hlavně registrovat příchozí a ošetřit ty, kteří to potřebovali. Často sloužili noční, ale vzhledem k jazykové bariéře museli pomáhat i ve dne, takže spali většinou jen čtyři a méně hodin. Někteří měli základní znalost ruštiny, díky níž ovládají azbuku - to se jim velmi hodilo. Ukrajinský jazyk se od ruštiny dost liší, ale k přemostění komunikace mezi německými zdravotníky a tlumočnickem do ukrajinštiny, který nemluvil anglicky, byly

jejich znalosti moc užitečné. Často museli zvládat velký nával příchozích, kteří přijížděli plnými autobusy. „Zapsat je do informačního systému bylo hodně náročné. Někdy nám dokonce místo platných dokladů dávali různé historické dokumenty, které byly psané ručně. Každý dostal plastový náramek a při odjezdu ho musel odevzdat, abychom měli přehled o pohybu osob. Situace se velice rychle měnila: třeba jeden večer jsme měli v táboře 65 lidí a ráno už tam zůstal jenom jeden pán se psem,“ líčí Jan Novotný, který měl hlavní služby v Michalovcích a po nich jezdil i do Humenného.

Občas si připadal, jako by se vrátil o staletí zpátky v čase. Nebyl to bohužel historický film, ale realita. Když přijel ze Slovenska domů, chvíli mu trvalo, než ten střet dvou zcela odlišných světů aspoň trochu vstřebal. Zprávy z bojů na Ukrajině stále vnímá velmi emotivně. Bez filtru, kterým většinu z nás odděluje studená skla obrazovek. „Vím, že ti lidé jsou skuteční, prožívám jejich osudy víc do hloubky a je mi jich moc líto. Na vlastní kůži jsem poznal, jak je tento konflikt blízko a jak silně se nás dotýká,“ dodává Honza.

ŠTĚSTÍ? NABITÝ MOBIL, TEPLÝ ČAJ, KOČKA, SÍT Z GUMÍČEK

Záchranáři se tam snažili být platní ve všech situacích, včetně ošetřování zraněných. Adriana Vybíralová vzpomíná na muže, kterému bylo 83 let a měl prsty na nohou omrzlé až na kost. Na Ukrajině se totiž ztratil v mrazivém počasí. „Takové omrzliny jsem ještě nikdy neviděla. Většinu týdne jsem ho ošetřovala a měla jsem strach, aby zvládl transport do Německa, kde už na něj čekala jeho vnučka. Občas na něj myslím - my jsme odjížděly domů v sobotu a on měl být transportován v neděli ráno,“ líčí studentka jeden z mnoha silných příběhů, jejichž pokračování už nemá šanci zjistit. Je v nich hodně citu, naděje i vděčnosti. Například od dívky, jež si dobýjela mobil v boxu, který

však náhle nešel otevřít. Zrovna v momentě, kdy už musela z tábora odjet! Nastal chaos a nátlak, ať tam svůj mobil nechá, jenomže pro ni to bylo to nejcennější, co má – jediné spojení s rodinou a blízkými. Zmatky, zda je zadaný kód správný a proč zařízení náhle nefunguje, rázně ukončili hasiči a skříňku vypáčili, takže vystresovaná dívka mohla odjet se svým telefonem. I tak vypadá na ukrajinské hranici štěstí. Stačila k němu i síť, kterou naše studentky upletly dětem z gumíček, aby si přes ni mohly házet míčem. Nebo kočka, kterou den předtím všichni marně hledali a majitelka musela odjet bez ní. Další den se kočka objevila a byla velká šance, že ještě doputuje do prázdné náruče, která na ni láskyplně čeká.

Sára Zelinková se setkala s životními příběhy mnoha lidí, například členů rodiny, která přečkala čtyři dny v montážní jámě v garáži. Nechtěli svůj domov opustit a utekli teprve tehdy, když střely zasáhly i jejich dům. Stále má před očima utrmácené lidi, kteří se slzami v očích děkovali, že si mohou konečně odpočinout na lehátku ve stanu, nebo dvanáctiletou dívku, pro niž byl teplý čaj darem z nebes. „Celá ta situace mi otevřela oči a přinesla velké prozření, jak krásně si tu žijeme na rozdíl od lidí, kteří najednou přišli o vše a mnohdy ani nevěděli, jestli jsou jejich manželé a tatínkové v pořádku. Byla to velká škola života a všichni si moc přejeme, aby válka co nejdříve skončila a s ní i veškeré toto utrpení,“ říká Sára. V paměti jí uvízly obrázky, které děti malovaly – na některých byly tanky nebo ukrajinská vlajka. Občas zašla na mši, které se pravidelně konaly a jichž se účastnili i někteří uprchlíci. Část modliteb zněla v ukrajinštině a atmosféra byla dojemná.

Do tábora přicházely hlavně matky a starší ženy s dětmi nebo staří lidé. Mnozí nebyli očkovaní, hrozilo riziko šíření covidu-19 i dalších infekčních nemocí. Jedinou šancí, jak se bránit, byla prevence a hygienická

opatření, tedy rukavice, respirátory a také rozvážné jednání, co je nezbytně nutné a co už není. O děti se starali převážně hasiči, kteří podle studentů fungovali naprosto skvěle a projevovali se mimořádně přátelsky. Naši záchranáři spolupracovali s týmem ze Slovenska i z Německa, odkud přijela lékařka, manažerka a další lidé. Každý dělal, co mohl, aby lidem prchajícím před válkou co nejvíce usnadnil jejich úděl. „Potvrdilo se nám to už při více událostech, že když se sejdou lidé různých profesí dobrovolně, nikoli příkazem, vždy se vytvoří skvělá parta. Všichni fungují perfektně a pomáhají si navzájem, čímž si také společně dodávají energii, která pomáhá tyto náročné situace zvládnout,“ uzavírá Sára Zelinková. ●

Text: Alena Binterová

Foto: archiv ZSF JU

www.jcu.cz

facebook.com/jihoceska.univerzita

twitter.com/JihoceskaUni

Universitas
magazin rybných škol